

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsenheten
Ruona Burman

Yttrande

Datum
2017-01-24

Diarienummer
611-6234-2016

Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över DS 2016:27 "Frågor kring 2009 års renskötselkonvention"

Länsstyrelsens sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att snabbt ratificera konventionen och därefter direkt inleda förhandlingar med Norge om förändrade villkor. I stället föreslås att arbetet för att arbeta fram en renskötselkonvention mellan Sverige och Norge görs om utifrån aktuella förhållanden och med nya utgångspunkter där renskötselns förutsättningar behandlas i en konvention medan gränsdragningsfrågan hanteras som en egen fråga som i första hand hanteras av berörda näringsutövare enligt modell från Härjedalsförhandlingarna.

Länsstyrelsen avstyrker vidare varje tanke på att införa ett expropriationsliknande förfarande i frågan kring markåtkomst då förfarings sättet framstår som föråldrat i sammanhanget och direkt diskriminerande av de drabbade parterna.

Övriga synpunkter

Länsstyrelsen uppfattar i arbetet med denna promemoria att regeringen utan ytterligare dröjsmål ämnar genomföra föreliggande förslag till konvention. Det framgår vidare i promemorian att frågorna om det till konventionsförslaget fogade områdesprotokollet innehållande förslag till fördelning av berörda betesmarker mellan norsk och svensk renskötsel har ansetts falla utanför uppdraget bakom promemorian. Detta trots att det i promemorian också konstateras att detta protokoll har ådragit sig betydande kritik från inte minst samiskt håll. En sammanfattande slutsats gällande resonemangen i promemorian blir därför att det inte kunnat visas att ett införande av konventionen ger några påtagliga fördelar utöver vad hittillsvarande tillämpning av Lappkodicillen medfört.

Reglerna i Lappkodicillen har nu i avsaknad av en ny konvention mellan Norge och Sverige tillämpats i drygt 11 år alltsedan föregående konvention upphörde att gälla våren 2005. Några allvarigare problem uppkomna i samband med denna tillämpning av Lappkodicillen och som därmed kunde ha motiverat att utan ändringar införa föreliggande konventionsförslag har dock inte redovisats i promemorian. Det främsta motivet till ett införande av föreliggande förslag till konvention är istället att det nu ansetts ha gått en alltför lång tid sedan föregående konvention upphörde att gälla. Den långa tid som gått sedan nu förliggande förslag till konvention arbetades fram är också grunden till varför länsstyrelsen anser att konventionen bör omförhandlas. Samhällsutvecklingen under dessa år har visat att frågor som rör rennäringens praktiska

hantering, såsom gränsdragningsfrågor, ska hanteras av näringen och berörda parter och inte fastslås i en statlig konvention. Svenska staten har t.ex. sedan 1980-talet bekostat medlingsarbete för att berörda parter skall finna avtalslösningar gällande renbete i Härjedalen. Att försöka lösa renbetesfrågor via expropriation eller expropriationsliknande förfarande har i den frågan inte varit aktuellt från statens sida då man inte velat skapa långdragna, och fördjupade, tvister och osämja mellan parterna. Valet av förhandlingslinjen har visat sig vara en framgångsväg. En hundraårig tvist mellan markägare och rennäringsen i Härjedalen har lösts med avtal och är ett lysande exempel på hur parterna tar sitt ansvar vid en förhandlingslösning. En expropriationslösning hade sannolikt inte haft samma lyckosamma påverkan på de inblandade parterna. Mot den bakgrunden ser länsstyrelsen det som ytterst olyckligt att ändra statens synsätt på hur åtkomst och nyttjande av mark för renbete skall fördelas mellan de berörda samebyarna. Att överge en av staten finansierad och bevisligen lyckosam hantering av den frågan för att istället inleda ett expropriationsliknande förfaringsätt framstår som ett stort steg bakåt och kan inte stödjas av länsstyrelsen.

De allvarliga problem som uppkommit till följd av områdesprotokollets geografiska indelning av betesmarkerna och som har anmälts från Jämtland och Härjedalen samt från Norrbottens inland pekar även de på att det föreligger ett påtagligt behov av ett fortsatt arbete med innehållet i områdesprotokollet. Länsstyrelsen Jämtlands län har vid otaliga tillfällen framfört till Regeringskansliet de problem som skulle uppstå vid en ratificering av nu liggande konventionsförslag. Staten har under årtionden i olika konstellationer finansierat arbete för att finna förhandlingslösningar mellan markägare och berörda samebyar på de betesproblem som finns i Härjedalen. Sedan 2011 finns i detta område en överenskommelse mellan markägarna och samebyarna som är byggd på civilrättsliga avtal mellan berörda parter. Förslaget till områdesprotokoll minskar påtagligt både tillgången på och tillgängligheten till fjällbete vilket är synnerligen bekymmersamt då dessa behov istället ökar i samband med att genom avtal mellan samebyar och markägare söka åstadkomma en sådan bättre och mer långsiktigt bestående ordning. Enligt 42 och 43 §§ i bilaga 1 till Rensköttselkonventionen omfördelas betesområden mellan Essands Reinbetesdistrikt (Essand) och Handölsdalens sameby (Handölsdalen). Essand tilldelas Enans dalgång i Jämtlands län som ligger inom Handölsdalens betesområde och Handölsdalen tilldelas ett betesområde i Bealjehekkh (Sylarna) som är beläget i Sør-Trøndelag fylke inom Essands betesområde. Länsstyrelsen motsätter sig kraftfullt konventionen i denna del. Bakgrunden har beskrivits i andra sammanhang och belyses inte ytterligare i denna skrivelse.

Ett annat argument mot gränsdragningen är den nu pågående processen att bilda en nationalpark i Vålådalen-Sylarna-Helagsområdet. De svenska myndigheterna har vid tre tillfällen, först på 1940-talet, sedan på 1990-talet och nu återigen, försökt skydda det värdefulla fjällområdet genom att bilda en nationalpark – det starkaste naturskyddet i Sverige. En förstudie har genomförts av länsstyrelsen under 2012 – 2013 och den gav sådant gensvar från de berörda i och kring den tänkta parken att man nu fattat beslut från Naturvårdsverket om att starta en process för att bilda en nationalpark i området. Arbetet med att bilda nationalparken inleddes sommaren 2015. I området för den tänkta nationalparken ligger även Enans dalgång – det nu aktuella området. Efter samtal med

samebyarna står det klart att om området överförs till Essand så försvinner ett mycket viktigt höstbetesområde och problemet kommer då inte att stanna i Handölsdalens sameby eftersom renarna söker sig till bete vilket kommer att påverka såväl Mittådalen som Tåssåsens samebyar. Det skapar helt andra förutsättningar för rennäringen som kan äventyra en nationalparksprocess i området!

I promemorian framhålls vidare förekomsten av generösa ersättningsregler för de förluster som konventionen förorsakar som ett ytterligare argument för ett införande av densamma utan ytterligare fördröjningar. Snarare bör ytterligare ansträngningar ske förhandlingsvägen för att på detta sätt försöka minska behovet av användning av dessa ersättningsregler. Dessa förhandlingsansträngningar bör framförallt inriktas på att försöka uppnå en hos berörda parter bättre förankrad uppdelning av betesområdena i inte minst den södra delen av sträckningen på konventionen. En översyn av förslaget för detta södra område är särskilt motiverad då området inte tidigare har omfattats av konventioner.

De kostnader för ersättningsreglerna, som i promemorian för en första 30-årsperiod beräknats att uppgå till mellan cirka 35 – 538 mkr, pekar också på att de problem som är kopplade till främst förslaget till områdesprotokoll inte kan bedömas som obetydliga. Tillämpningen av Lappkodicillen medför som jämförelse överhuvudtaget inga sådana ersättningskostnader. Utöver dessa ersättningskostnader tillkommer enligt promemorian ytterligare kostnader för konventionen som kan beräknas uppgå till totalt uppgår till cirka 400 mkr under den första 30-årsperioden.

Det framförda kompromissförslaget att införa föreliggande konventionsförslag omgående och samtidigt inleda förhandlingar med Norge om ändring av densamma torde, enligt länsstyrelsens bedömning, vara förenat med betydande problem. Detta då den svenska förhandlingspositionen visavi Norge torde bli betydligt försvagad i och med att en konvention i det läget finns på plats och att därmed viljan hos Norge att försämra sitt utbyte i en ny förhandling torde vara ganska begränsad.

Sammanfattningsvis så är det på sikt klart önskvärt att dagens användning av Lappkodicillen ersätts av en konvention mellan Norge och Sverige. Detta förutsätter dock att villkoren i en konvention är baserade på betydligt mer aktuell kunskap i framför allt gränsdragningsfrågor och att resultatet av arbetet är fördelaktigare för Sverige och då främst svensk rennäring än en fortsatt tillämpning av Lappkodicillen. Så bedöms sammantaget dock inte vara fallet med föreliggande konventionsförslag. Således bör Lappkodicillen fortsatt vara i kraft medan arbetet med att förhandlingsvägen försöka nå fram till en än bättre reglering i en kommande konvention fortgår.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Jöran Hägglund efter föredragning av enhetschef Ruona Burman.

Jöran Hägglund

Ruona Burman

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Yttrande

Datum
2017-01-24

Diarienummer
611-6234-2016